Kirjallinen kysymys KK 301/2026 vp

Juha Viitala sd

Kirjallinen kysymys saatavuusharkinnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Sisä-Suomen elinvoimakeskus päätti kesäkuun työlupalinjauksessaan vapauttaa saatavuusharkinnasta monia rakennusalan ammattinimikkeitä. Rakennusliiton mukaan nyt saatavuusharkinnasta vapautetuista betonirakentajista ja raudoittajista on kuitenkin työttömänä joka kolmas työntekijä. Vapautettuihin ammatteihin voisi siis löytyä useita tekijöitä koti-Suomestakin, minkä vuoksi päätös näyttää poikkeukselliselta saatavuusharkinnan tarkoitusta vasten.

Saatavuusharkinnassa on kyse siitä, että Suomen työmarkkinoilla jo olevat työntekijät voivat hakea työpaikkaa ennen kuin siihen voidaan ottaa EU- ja ETA-maiden ulkopuolinen työntekijä. Kolmansien maiden työntekijä voi siten saada työpaikan vain, jos siihen ei löydy Suomesta työntekijää. Kuitenkin, jos ammattiala on listattuna alueelliseen työlupalinjaukseen, siitä nähdään olevan alueellisesti pulaa ja silloin työvoiman saatavuusharkintaa ei suoriteta. Saatavuusharkinta koskee työntekijän oleskelulupaa ja 6—9 kuukauden kausityöoleskelulupaa.

Korkeassa työttömyystilanteessa tehdyt vapauttavat päätökset ovat ristiriidassa saatavuusharkinnan periaatteiden kanssa. Saatavuusharkintaa tarvitaan, koska Suomessa työttöminä olevilla on oltava oikea mahdollisuus työllistyä uudelleen. Ilman saatavuusharkintaa ulkomaalaisia työntekijöitä saatettaisiin rekrytoida sellaisillekin aloille, joilla on jo riittävästi tekijöitä, kuten Ruotsin esimerkki osoittaa. Työperäisen hyväksikäytön ehkäisyssäkin saatavuusharkinnalla on merkitystä, sillä se vaikeuttaa sitä, ettei työehtoja kierretä ulkomaalaisia työntekijöitä palkkaamalla. Saatavuusharkinta suojaa juuri sellaisia aloja, joilla työperäistä hyväksikäyttöä on usein havaittu, ja estää palkkojen ja työehtojen laajamittaista polkemista.

Alueellisten työlupalinjausten, jotka sisältävät saatavuusharkinnasta vapauttamisen, tulisi perustua alueelliseen arviointiin työmarkkinatilanteesta ja huomioida myös työmarkkinaosapuolten näkemykset. Jos tässä havaitaan ongelmia, hallituksen on ryhdyttävä toimiin sen varmistamiseksi, että työlupalinjaukset vastaavat todellista työmarkkinatilannetta. Läpinäkyvät, ennakoitavat ja yhteistyössä valmistellut linjaukset ovat niin työntekijöiden, työnantajien kuin koko yhteiskunnankin etu.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

> *Miten hallitus varmistaa saatavuusharkinnan toimimisen sekä sen, ettei kolmansista maista tule työvoimaa aloille, joilla on korkea työttömyys,*

Valmis
5.0

Kirjallinen kysymys KK 301/2026 vp

miten hallitus vahvistaa sitä, että viranomaisten päätökset alueellisissa työlupalinjauksissa vastaavat todellista työmarkkinatilannetta ja

miten hallitus parantaa työntekijäjärjestön näkemysten huomioimista alueellisissa työlupalinjauksissa?

Helsingissä 2.7.2026

Juha Viitala sd